

Özel Eğitim Öğretmenlerinin Öğrencileriyle İlgili Sosyal Medya Paylaşımlarının İncelenmesi

Gamze Ak^{*1}, Şule Kılınç², Gülcihan Yazçayır³ ve Üzeyir Emre Kıyak⁴

Öz

Bu çalışmada özel eğitime ihtiyacı olan çocukların kişisel bilgilerinin sosyal medya uygulamalarında paylaşılmasının çocuk hakları bağlamında doğuracağı sonuçlara ilişkin bilgi vermek ve özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerini içeren paylaşımlarını incelemek amaçlanmıştır. Nitel yöntemlerden doküman analizi tekniğinin benimsendiği bu çalışmada Instagram uygulamasındaki herkese açık 52 kişisel hesaptaki 1951 fotoğraf ve 1262 video incelenmiştir. Analizler sonucunda bir ana tema ve dört alt tema belirlenmiştir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların fotoğraflarındaki ve videolarındaki görsel kimliklerinin çoğunlukla gizlenmediği, yüz ve bedensel özelliklerinin açıkça paylaşıldığı, bunların yanı sıra fotoğraf veya video paylaşımlarının açıklamalar kısmında çocukların adlarının da gizlenmeden yazılı olarak paylaşıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla kucağına alma, öpme ve sarılma gibi fiziksel temasları olduğu ve fiziksel temasa ilişkin en çok görülen davranışların da bunlar olduğu ortaya çıkmıştır. İncelenen hesaplarda görsel içerikler ile yazılı açıklamaların uyumlu olduğu paylaşımların daha fazla olduğu belirlenmiştir. Son olarak yapılan paylaşımlardaki mekânların büyük çoğunluğunun okul veya özel eğitim kurumlarının bir parçası olan derslik, bahçe, oyun alanı gibi alanlar olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci
Sosyal medya
Çocuk hakları

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi
20 Mart 2022
Kabul Tarihi
08 Temmuz 2022
Makale Türü
Araştırma Makalesi

Investigation of Special Education Teachers' Photosharing of Their Students

Abstract

The researchers in this study aimed to present information about the consequences of sharing photos of children on social media in the context of child rights and to investigate special education teachers' shares which include their students with special educational needs. Designing the study with document analysis, one of the qualitative methods, the researchers investigated 1951 photos and 1262 videos shared by 52 open accounts on Instagram. One main theme and four sub themes were identified as a result of the analysis. Results showed that most of the special education teachers who are the owners of the open accounts did not hide visual identities of students with special educational needs, shared their students' face and physical features explicitly, as well as their names in the descriptions on Instagram. The results also demonstrated that the special education teachers had physical contacts with their students with special educational needs and the most frequent types of physical contacts were lapping, hugging and kissing. Besides, visual contents were corresponded to written descriptions on most of the shares. Finally, overwhelming majority of the shares took place in classroom, garden, playground of the schools or special education and rehabilitation centers.

Keywords

Student with special education
needs
Social media
Child rights

Article Info

Received
March 20, 2022
Accepted
July 08, 2022
Article Type
Research Paper

Atf: Ak, G., Kılınç, Ş., Yazçayır, G. ve Kıyak, Ü. E. (2022). Özel eğitim öğretmenlerinin öğrencileriyle ilgili sosyal medya paylaşımlarının incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 23(3), 263-280. <https://doi.org/10.12984/eegefd.1090493>

* Sorumlu Yazar / Corresponding Author

¹ Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, Türkiye, gamzeak@anadolu.edu.tr

² Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, Türkiye, sule_kilinc@hacettepe.edu.tr

³ Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, Türkiye, gyazcayir@uludag.edu.tr

⁴ Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, Türkiye, uzeyir.kiyak@usak.edu.tr

Bu eser Creative Commons Atınlı-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı ile yayımlanmıştır.

Extended Abstract

Introduction

Teachers use social media applications to share professional knowledge as well as to gain followers. Accordingly, teachers who get a great number of followers also known as micro-celebrity teachers use their social media accounts as their own trademark to gain. (Carpenter, Morrison, Craft, & Lee, 2020; Carpenter, Shelton, & Schroeder, 2022; Marcelo & Marcelo, 2021). Recently, the number of micro-celebrity teachers has increased; therefore, this increase resulted in the rise of the social media shares consisting of their students (Serin, 2019). Teachers more often prefer Instagram since it is easy to use and popular among the society, and they share their students' photos on their open accounts. However, these shares are counted as violation of child rights, and within the scope of child exploitation and abuse (Parsa, & Akmeşe, 2019; Sarıtaş, 2018; Serin, 2019). The risk of suffering from abuse of children with special educational needs are three or four times more than the ones who do not have special needs (Stalker, Taylor, Fry, & Stewart, 2015); especially children with intellectual disabilities are exposed to violence, abuse, and right violation more than other children and they need more protection (McCabe, Cummins, & Reid, 1994; Mechling, 2008; Sullivan & Knutson, 2000). Therefore, teachers' sharing photos and personal knowledge of their students with special educational needs may create objectionable results in terms of both child rights and professional ethics in special education. Considering all these, the researchers in this study aimed to present information about the consequences of sharing photos of children on social media in the context of child rights and to investigate special education teachers' shares which include their students with special educational needs.

Method

Designing the study with document analysis, one of the qualitative methods, the researchers investigated 1951 photos and 1262 videos shared by 52 open accounts on Instagram considering accessibility and ethics by using keywords in Turkish *special education teacher*, *special educator*, *special educational expert* and *special education*. The researchers utilized screen procedure between November 1st 2021- and January 22nd 2022 on Instagram, collected data from open accounts and hid obtained data in digital settings. The researchers developed a form named Document Analysis Form to code data. Document Analysis Form includes account information, the number of photos and videos, and codes as follows place, time, people and content on photos and videos, censored type and number of censored photos and videos. Information about 52 accounts were presented descriptively via frequency and percentage. Content analysis was conducted to analyze the documents obtained. The themes and sub-themes that the researchers found were explained in findings section and codes were demonstrated with their frequencies.

Findings

The researchers obtained a main theme and four sub themes as results of the analysis. The main theme was *ethical principles and personal rights of children with special educational needs shared on social media* to which sub-themes were linked. According to the subtheme, Findings related to identities of children with special educational needs, visual identities of children with special educational needs were not hidden in most of the photos ($f= 1592$, %81) and videos ($f= 866$, %67). Facial and physical features of children were shared explicitly on most of the accounts investigated. In addition to visuals, the names of children were not hidden in the description parts in the shares ($f= 103$). According to 'Physical contacts of teachers and students in shares including students with special educational needs' sub theme, the researchers found that teachers had physical contacts on their shares like lapping, hugging and kissing. The most frequent physical contacts were hugging ($f= 68$), lapping ($f= 37$) and kissing ($f= 19$). Another subtheme was 'Findings about consistency between visual and written contents in shares including students with special educational needs' in which content of 241 (%12) photos and 97 (%8) videos were consistent with written content. In other words, visual contents were consistent with written contents on most of the shares. The other findings under this theme were about tagging. Despite the consistency between visual and written contents, tags under the written content were striking. Some of the shares include teachers' hugging their students and throwing kisses towards camera with the tags private lesson. Tags also highlighted the cities where the owners of the accounts lived. According to the last subtheme, which is 'Findings about settings in shares including students with special educational needs', the overwhelming majority of the shares took place in classroom, garden, playground of the schools or special education and rehabilitation centers.

Discussion and Conclusion

The findings of the study demonstrated that teachers who were the owners of the accounts examined and taught students with special educational needs violated children's privacy rights and protection rights related to commercially exploitation of children. The study also showed that the teachers offended against professional ethics in special education. Furthermore, the teachers shared their students' visual identities explicitly, and also shared the address of the foundation they worked for, which would be a risk for the students with special educational

needs who do not have safety skills. Even though teaching safety skills is one of the main responsibilities of the teachers, prevention and protection are the primary responsibilities of the teachers in terms of child rights. Besides, using tags under the photos and videos in open accounts could be commented as a commercial advertisement which is child exploitation. Last, the findings demonstrated that teachers had physical contacts with their students with special educational needs like lapping, kissing, and hugging. These acts may result in normalizing violation of personal space and releasing such photos on open accounts may make children with special educational needs open to these kinds of harassment and abuse. Considering all these, there is an urgent need for regulations to protect children with special educational needs from abuse and exploitation on social media. Therefore, information campaigns should be applied to inform teachers and parents why and how to protect the children with special educational needs on social media. Along with these, in the Vocational Ethics course in the Special Educational Teaching undergraduate program, it can be suggested to teacher candidates to address the issues of ethics and children's rights in social media.

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin günlük yaşamda her geçen gün artan kullanım yoğunluğunun kişilerarası iletişime, sosyal ve kültürel yaşama yansımaları, sosyal medya kavramının ortaya çıkmasında önemli bir role sahiptir (Serin, 2019). Alanyazında sosyal medya farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Sosyal medya, bireylere yazılı metin, fotoğraf, video gibi çeşitli içerikler üretme ve bunu diğer bireylerle sanal dünyada paylaşma imkânı veren etkileşimli bir medya olarak tanımlanmaktadır (Evans ve Mckee, 2010; Saymer, 2008). Mavnacıoğlu (2009) sosyal medyanın temel özelliklerinin içerik paylaşımı için zaman ve mekân sınırlamasının olmaması, üretilen içeriklerin kolay ve hızlı şekilde mobil ortamda yayınlanması, kullanıcıların hem takip eden hem de takip edilen konumda olup samimi sohbet mantığında ilerlemesi olduğunu belirtmiştir. Sosyal medyanın bu temel özelliklerine dayanarak çeşitli sosyal medya uygulamaları ortaya çıkmıştır. We Are Social Ekim 2021 raporuna göre dünyada sırasıyla Facebook, YouTube, WhatsApp, Instagram ve Facebook Messenger; Türkiye’de ise sırasıyla YouTube, Instagram, WhatsApp, Facebook ve Twitter en çok kullanılan sosyal medya uygulamalarıdır (We Are Social, 2021). Günümüzde Türkiye’de aktif sosyal medya kullanım oranının nüfusun %82.6’sına ulaştığı bilinmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2021). Bu bilgiler ışığında Türkiye’de sosyal medya uygulamalarının nüfusun yarısından fazlası tarafından kullanıldığı görülmektedir.

Kullanımı gittikçe yaygınlaşan sosyal medya uygulamalarının kullanım amaçları; eğlence amaçlı kullanımı (Acun, Yücel, Belenkuyu ve Keleş, 2017; Kurtuluş, Özkan ve Öztürk, 2015; Wang, Jackson, Gaskin ve Wang, 2014) ticari amaçlı kullanımı (Choudhary, 2015; Sarıtaş, 2018; Şahiner, 2017) ve eğitim öğretim amaçlı kullanımı (Carpenter, Shelton ve Schroeder, 2022; Tess, 2013; Van Dijck ve Poell, 2018) olarak sıralanmaktadır. Sosyal medya uygulamaları, eğlence ve ticari amaç dışında farklı yaş grubundaki bireylerin kolay ve hızlı ulaşabileceği platformlar olması sebebiyle eğitim için önemli fırsatlar sunmakta, eğitimin yaşam boyu sürmesi, sosyal medya uygulamalarının bu süreçte öğretmenler tarafından öğrenme ve öğretme aracı olarak kullanılmasına olanak sağlamaktadır (Acun ve diğ., 2017). Çevrimiçi kaynakların ve bu kaynaklara erişimin artmasıyla birlikte (Avcı, 2020) öğretmenlerin sosyal medyayı müfredatla ilişkili içerikleri görsel destekle öğrencilere sunma (Ciğerci, 2016; Schroeder, 2019; van Dijck ve Poell, 2018), mesleki gelişim ve bilgi edinme (Avcı, 2020; Visser, Evering ve Barrett, 2014), velilerle, öğrencilerle ve meslektaşlarla iletişim kurma (Feyzioğlu, 2016; Tiryakioglu ve Erzurum, 2011) amaçlarıyla kullandığı ifade edilmektedir. Öğretmenlerin sosyal medya uygulamalarını kullanmalarında yukarıda belirtilen amaçların yanı sıra sosyal medyada ünlü olma amaçlarının da olduğu görülmektedir. Alanyazında sosyal medyada ünlü olan ve belli bir kitle tarafından takip edilen öğretmenler için *Mikro-Ünlü (Micro-Celebrity)* kavramı kullanılmaktadır (Carpenter ve diğ., 2022; Marcelo ve Marcelo, 2021). Öğretmenler için sosyal medya uygulamalarında mesleki paylaşımlar yapmak ve takipçi kitlesi kazanmak; meslekleri üzerinde daha büyük bir etkiye sahip olma fırsatı, daha fazla maddi kazanç, daha yüksek kariyer basamakları için çekici alternatifler olabilmekte öte yandan geniş takipçi kitlelerine ulaşan öğretmenler, bu takipçilerden yararlanmanın yollarını bularak sosyal medyayı kendi markaları gibi geliştirip kişisel kazanç sağlayacak şekilde kullanmaya başlamaktadırlar (Carpenter ve diğ., 2022). Bu nedenlerle öğretmenlerin eğitim ortamlarında meslekleriyle ve öğrencileriyle ilgili yaptıkları paylaşımlarda artışların meydana geldiği gözlenmektedir (Serin, 2019).

Sosyal medya uygulamaları, kullanıcı ve kullanıcıların takipçi sayısı arasında ortaya çıkan iki yönlü bir etkileşimle ürün ve hizmetlerin kullanıcılar tarafından tanınması, satın alınması için etkili bir yöntem olarak görülmektedir (Choudhary, 2015). Bu uygulamalardan biri olan ve dünyada sıklıkla kullanılan Instagram uygulamasında, uygulama üzerinden ürün tanıtarak veya reklam yaparak maddi kazanç elde eden kullanıcıların olduğu bilinmektedir (Şahiner, 2017). Bu içerikler için kullanılan *#etiketler* de geleneksel reklam sloganlarıyla eşdeğer görülmektedir (Sarıtaş, 2018). Bununla birlikte, Instagram uygulaması; görsel doğası, uygulama tasarımının işlevselliği, takipçilere ulaşma kolaylığı sayesinde diğer uygulamalara göre öğretmenler tarafından da daha fazla kullanılmaya başlanmıştır (Carpenter, Morrison, Craft ve Lee, 2020). Öte yandan alanyazında COVID-19 sürecinde öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılan sosyal medya uygulamalarından birinin Instagram uygulaması olduğu belirlenmiştir (Jogezai ve diğ., 2021; Klapproth, Federkeil, Heinschke ve Jungmann, 2020; Ubaedillah ve Pratiwi, 2021). Öğretmenler bu uygulamayı; eğitim fikirlerini, eğitim uygulamalarını, kaynaklarını paylaşmak ve tartışmak için kullanmaktadırlar. Bunların yanı sıra özellikle özel kurumlarda çalışan öğretmenler kurumlarının adını duyurmak, daha fazla öğrenci kitlesine ulaşmak için uygulama üzerinden öğrenci fotoğraflarının veya videolarının da bulunduğu içerik paylaşımları yapmaktadırlar (Carpenter ve diğ., 2022; van Dijck ve Poell, 2018). Ayrıca etiketleme tekniği sayesinde sosyal medyada paylaşılan bu fotoğraflar ve fotoğraflarda yer alan çocuklar dünyanın her yerindeki kullanıcılara anında ulaşabilmektedir (Keith ve Steinberg, 2017). Bu hızlı yayılım ile sosyal medyada birçok çocuk teşhir edilmektedir.

Alanyazında sosyal medya uygulamalarında yetişkinler tarafından teşhir edilen çocuklar için *etiketlenen nesil* terimi kullanılmaktadır (Oswald, James ve Nottingham, 2016). Etiketlenen nesil için birtakım riskler bulunmaktadır. Bu çocuklara yönelik riskler, çocuğun gizlilik hakkının ihlali, mevcut zamanda ve gelecekte zarar görme riski ve dijital çocuk kaçırmaya [çocukların fotoğraflarının çalınarak kendilerinin ya da bir başkasının fotoğrafıymış gibi kullanılmasına (Abidin, 2015; Nottingham, 2019)] yönelik endişelerdir (Whigham, 2015).

Alanyazında *share* (paylaşmak/paylaşım) ve *parent* (ebeveyn) sözcüklerinin birleştirilmesiyle karşımıza çıkan ve ebeveynlerin çocuklarına ait bilgileri paylaşmalarına karşılık gelen *sharenting* terimi öğretmen gibi çocuğun iyi olma halinden sorumlu olan kişiler için de kullanılmaktadır (Nottingham, 2019; Plunkett, 2019). Daha açık bir ifadeyle, “sharenting” yalnızca ebeveynleri değil, çocuğun iyi olma halinden sorumlu olan herkesi kapsamakta, söz konusu terim öğretmenler için de kullanılabilir. *Sharenting*, çocukların okullarının ve evlerinin tanınması, çocuğun nasıl görüldüğünün, çocuğun doğum gününün, sevdiği ve sevmediği şeylerin açıkça ortaya konmasıyla sonuçlanmakta ve çocuklara ilişkin bu bilgilerin teşhir edilmesi ise çocuğu yukarıda sıralanan riskler altında bırakmaktadır (Kumar, 2019; Whigham, 2015). Buna paralel olarak, alanyazında yetişkinlerin bu eylemleri sonucunda da sosyal medyada teşhir edilen ya da sosyal medyada kişisel bilgileri yayınlanan çocukların savunmasız oldukları belirtilmekte (Carpenter ve diğ., 2020; Nottingham, 2019) ve bu çocukların kanun yapıcılar, öğretmenler, çocukla çalışan uzmanlar ve ebeveynler başta olmak üzere tüm toplum tarafından daha ciddi bir korunmaya gereksinimi olduğu ifade edilmektedir (James ve diğ., 2010).

Çocuk hakları sözleşmesinde yer alan ve temel haklardan biri olan koruma hakkı ya da bir başka deyişle çocuğun yüksek yararının korunması ilkesi çocuğun yararlarını öncelemeyi içermektedir (Hareket ve Yel, 2021). Bu ilke kamusal ya da özel kurumların çocuğun yüksek yararını gözetmesini ve çocuğun her koşulda güvenliğinin sağlanmasını şart koşmaktadır (Hareket ve Yel, 2021). Bir başka deyişle bu ilke; çocuk sömürüsü ve istismarını önlemek için kamu ve özel kuruluşların önlem almalarının gerekliliğini ortaya koymakla birlikte çocukların istismara ve sömürüye karşı korunma gereksinimini belirtmektedir (Murray, 2020). Sömürü, çocuğun psikolojik ve zihinsel sağlığına, gelişimine ve eğitimine yönelik bir çeşit zorlama ve şiddeti içerir. Çocuk sömürüsü kapsamında çocuk işçiliği, çocuk askerler, cinsel istismar, kaçırma ve çocuk satıcılığı yer almaktadır. Daha açık bir ifadeyle, sömürü, çocuğa yönelik potansiyel zararlar sonucunda, fiziksel ya da duygusal insanlık dışı ve ihmalkâr davranışlar olarak bilinmektedir (The International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect [ISPCAN], 2006). Çocuk istismarı ve sömürüsünün tanımları göz önünde bulundurulduğunda sosyal medyada fotoğraflar, videolar veya yazılı bilgiler yoluyla çocukların kimlik bilgilerinin teşhir edilmesi fiilinin çocukları sömürüye ve istismara açık hale getirebileceği ifade edilmektedir (Parsa ve Akmeşe, 2019; Sarıtaş, 2018). Birleşmiş Milletler (1989) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], 2004) çocukların her türlü hak ihlaline, sömürüye, şiddete ve istismara karşı korunmaya gereksinimleri olabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca, tüm bunlarla birlikte, alanyazında özel eğitime ihtiyacı olan çocukların, yetersizliği olmayan akranlarına göre üç-dört kat daha fazla istismara uğrama riski altında olduğu (Stalker, Taylor, Fry ve Stewart, 2015), özellikle zihin yetersizliği olan çocukların diğer çocuklara göre şiddete, istismara ve hak ihlaline daha fazla maruz kaldığı ve daha fazla korunmaya gereksinimleri oldukları alanyazında belirtilmektedir (McCabe Cummins ve Reid, 1994; Sullivan ve Knutson, 2000).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla çalışan öğretmenler ya da özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik bağlamında dikkate alması gereken temel etik ilkelerinden ikisi *gizlilik* ve *çıkartılma* olarak değerlendirilebilir. Özel Eğitim Öğretmenleri İçin Meslek Etiği Kılavuzunda (Vuran, 2020) yer aldığı üzere özel eğitim öğretmenleri “Gizliliği önemser, sosyal medya paylaşımlarının risklerini öngörür ve gizliliği korur.” (s. 27) maddesi ve yine aynı kılavuzda özel eğitim öğretmenlerinin mesleklerini uygularken reklam yapmaktan, ticari reklamlara araç olmaktan ve çalışmalarına ticari bir görünüm vermekten kaçınması gerektiği belirtilmektedir. Öğretmenlerin daha fazla ebeveyn ve öğrenci kitlesine ulaşmak amacıyla kendilerinin ya da kurumlarının adını duyurmak amacıyla sosyal medya uygulamalarını kullanmaları (Carpenter ve diğ., 2022; van Dijck ve Poell, 2018) öğretmenlerin sosyal medyayı ticari amaçla kullanmaları olarak değerlendirilebilir. Bu doğrultuda yalnızca öğretmenlerin sosyal medya paylaşımlarında değil ticari amaçla sosyal medyada yapılan diğer paylaşımlarda da çocuklara ilişkin; etik, çocuk hakları ve çocukların güvenliği başlıca endişe konuları olmuştur (Nottingham, 2019; James ve diğ., 2010). Amerika Federal Ticaret Komisyonu (Federal Trade Commission [FTC], 2014), çocukların çevrimiçi güvenliğini sağlamayı yasal olarak güvence altına almıştır. Çünkü yetişkinler tarafından sosyal medyada paylaşılan, çocukları içeren gönderiler kısa sürede milyonlarca kişiye ulaşarak yukarıda ayrıntılandırılmış olan olumsuz etkilere neden olabileceğinden bu fiiller ulusal ve uluslararası mevzuatta yasaklanmıştır ve bu fiillerin yetişkinler tarafından gerçekleştirilmesi de çocuk haklarının ihlali olarak değerlendirilmektedir (Serin, 2019).

Bireyin iş/okul/yaşam dengesi ile ilişkilerini, kişisel sağlığını ve güvenliğini gözetmek olarak tanımlanan *dijital iyi olmanın* (Feerrar, 2020) gittikçe önem kazandığı bir zamanda çocukların haklarının, iyi oluş hallerinin, yüksek yararlarının ve gizliliklerinin güvence altına alınması ciddi bir gerekliliktir (Nottingham, 2019). Çocuklar dâhil olduğunda, toplumların çocuklara güvenli bir çevre sağlamak üzere en iyi yolları bulmak gibi sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır (Murray, 2020). Tüm bu bilgiler ışığında, çocuğa ait bilgilerin ve çocuk fotoğraflarının, çocukların haklarını gözetmek ve güvenliklerini sağlamak amacıyla sosyal medya uygulamalarında yayınlanmaması gerektiği çıkarımında bulunulabilir. Bu gereklilik ve sorumluluk ise çocuğun iyi oluş halinden sorumlu herkese, dolayısıyla öğretmenlere de aittir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların ise normal gelişim gösteren akranlarından daha savunmasız olabileceği göz önünde bulundurulduğunda özel eğitime ihtiyacı olan çocukların öğretmenlerinin bu sorumluluğunun daha önemli olduğu ifade edilebilir. Dolayısıyla, özel eğitim öğretmenlerinin, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerinin bilgilerini ve fotoğraflarını paylaşmalarının gerek çocuk

hakları gerekse özel eğitim öğretmenliği meslek etiği bakımından bazı sakıncalı sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir. Bu nedenle, bu araştırmanın amacı özel eğitime ihtiyacı olan çocukların kişisel bilgilerinin sosyal medya uygulamalarında paylaşılmasının çocuk hakları bağlamında doğuracağı sonuçlara ilişkin bilgi vermek ve özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri içeren paylaşımlarını incelemektir. Bu amaçla özel eğitim öğretmenlerinin herkese açık olan Instagram hesaplarındaki özel eğitime ihtiyacı olan çocukların fotoğraflarının yer aldığı paylaşımlar incelenerek ‘Özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilere yönelik sosyal medya paylaşımları, paylaşılan öğrencilere ait gizlenmiş ve gizlenmemiş toplam fotoğraf ve video sayısı; yazılı paylaşımlar ile fotoğrafların uyumu, gizleme tipi (emoji, bulanıklaştırma), fotoğrafın çekildiği ortam, fotoğrafta yer alan davranışlar bakımından nasıldır?’ sorusuna yanıt aranmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerle çalışan öğretmenlerin sosyal medya hesaplarından öğrencilere ilişkin paylaşımlarının etik ilkeler ve kişisel haklar bakımından incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizi tekniği ile hem dijital ortamdaki hem de fiziksel olarak yazılı metinler ve görseller incelenebilmektedir (Corbin ve Strauss, 2008; Merriam, 2013). Araştırmanın amacı doğrultusunda ilgili anahtar sözcükler kullanılarak Instagram platformundan ulaşılan 52 hesaptaki 1951 fotoğraf ve 1262 video incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın amacı doğrultusunda ilgili anahtar sözcükler kullanılarak Instagram platformundan ulaşılan 52 hesaptaki 1951 fotoğraf ve 1262 video incelenmiştir. Hesaplara *özel eğitim öğretmeni*, *özel eğitimci*, *özel eğitim uzmanı* ve *özel eğitim* anahtar sözcükleriyle ulaşılmıştır. İçinde özel eğitime ihtiyacı olan çocukların olduğu tüm gönderiler analize dahil edilmiştir.

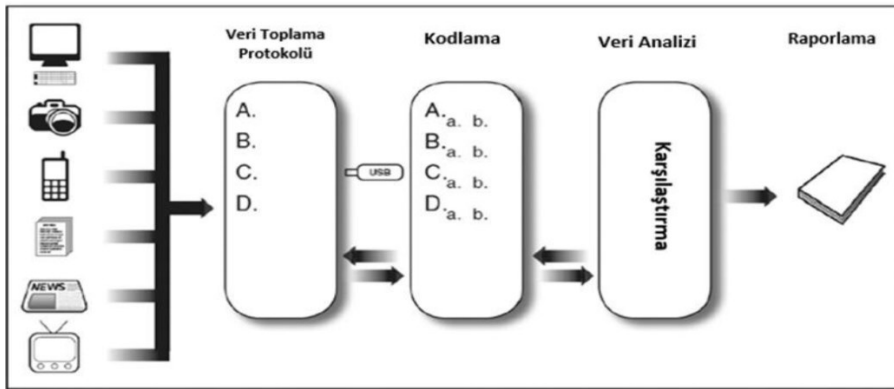
Veri Toplama Araçları

Doküman İnceleme Formu. Veri toplama sürecinde kullanılan Doküman İnceleme Formu alanyazın taraması yapıldıktan sonra araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Geliştirilen bu forma iki özel eğitim alan uzmanının görüşü sonrasında son şekli verilmiştir. Buna göre Doküman İnceleme Formu’nda hesap bilgileri, fotoğraf ve video sayıları, fotoğraf ve videoların yer, zaman, kişileri, içerikleri ile ilgili bilgilere, sansürleme sayısı ve biçimleri gibi kodlara yer verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Türkiye’de Mart 2020 itibarıyla COVID-19 küresel salgın sürecinin başlamasıyla eğitimin dijital platformlara taşınması sonucu öğretmenlerin sosyal medya uygulamalarını kullanmalarındaki artış nedeniyle (Duban ve Şen, 2020) özellikle bu tarihten itibaren incelenen hesaplardaki fotoğraf, video ve yazılı paylaşımlara odaklanılmıştır. Bunun yanı sıra yine bu sebeple hesapların açılış tarihi hususuna doküman inceleme formunda özellikle yer verilmiştir. Bu bağlamda, incelenen 52 Instagram hesabının 24’ü (%46) küresel salgın öncesinde, 28’i (%54) ise küresel salgın sonrasında açıldığı tespit edilmiştir. Verilerin sunumunda, frekans (*f*) ile yüzde (%) gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır.

Tüm belge analizlerinde olduğu gibi doküman analizine başlamadan önce planlama süreci gereklidir (Altheide ve Schneider, 2013; O’Leary, 2014). Bu bağlamda, araştırmacılar dijital ortamda yapılan üç saatlik bir toplantıyla süreci planlamışlardır. Yapılan planlamalar Altheide ve Schneider (2013) tarafından gösterilen doküman analizi sürecindeki aşamalar doğrultusunda gerçekleştirilmiştir (bkz. Şekil 1).

Şekil 1. Doküman analizi süreci (Sak, Şahin Sak, Öneren Şendil ve Nas, 2021, s. 234’ten alınmıştır.)

Buna göre, öncelikle araştırma amacına ve problemine dayalı sosyal medyadaki dokümanların incelenmesine karar verilmiştir. Ardından tarama yapılacak sosyal medya uygulamasına karar verilme sürecine geçilmiştir. Bu süreçte iki önemli husus üzerinde durulmuştur: İlki fotoğraf paylaşımının en yoğun yapıldığı sosyal medya uygulaması, ikincisi de erişilebilirlik ve etik bakımdan bir sorun teşkil etmemesi için herkese açık kişisel hesapların belirlenmesidir. Bu bağlamda, araştırmacıların kişisel deneyimlerinden, yani araştırmacıların sosyal çevresinde ve mesleki yaşamlarında yer alan özel eğitim öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocukların fotoğraflarını herkese açık bir şekilde kişisel hesaplarından paylaştıkları gözlemlerinden yola çıkılarak ve aynı zamanda izleyen satırlarda sıralanan özelliklerine bağlı olarak Instagram adlı sosyal medya platformundaki hesapların incelenmesine karar verilmiştir. Instagram'ın birçok benzer uygulama arasından bu kadar popüler olmasını sağlayan fotoğraf düzenlemesine imkân vermesi ve fotoğraflar üzerinde basit bir biçimde özgün efektler yapılabilmesi en beğenilen birkaç özelliği arasındadır ve fotoğraf paylaşımı temelli olmasının yanı sıra #hashtag olarak bilinen etiketleme özelliği ile o fotoğrafa erişilebilirliği ve kişiler arası etkileşimi daha da arttırmaktadır (Türkmenoğlu, 2015). Bu etiketleme özelliği sayesinde Instagram'da arama yapılırken kullanılacak anahtar sözcükler araştırma amacına dayalı olarak; *özel eğitim öğretmeni*, *özel eğitimci*, *özel eğitim uzmanı* ve *özel eğitim* olarak belirlenmiştir. Buna göre belirlenen anahtar sözcükler doğrultusunda herkese açık hesaplardan 01.12.2021-22.01.2022 tarihleri arasında veriler toplanmıştır. Tüm veri kayıtları dijital ortamda saklanmıştır.

Veri Analizi

Bu araştırmada ulaşılan dokümanlar içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, araştırmanın temel sorularıyla ilgili bilgileri temalar halinde sistematik olarak düzenleme sürecidir (Corbin ve Strauss, 2008). Bununla birlikte dokümanların derinlemesine incelenmesiyle başlayan ve daha az belirgin olan bağlamsal veya gizli içeriğin ortaya çıkarılabildiği tümevarımsal bir yaklaşımdır (Miles ve Huberman, 1994). Doküman İnceleme Formu'nda belirlenen kodlar doğrultusunda iki araştırmacı tarafından veriler toplanmış, kontrol edilmiş ve diğer iki araştırmacı tarafından verilerin analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen tema ve alt temalara ilişkin bulgular açıklanmış olup ilgili kodlar, frekansları ve yüzdeleri ile birlikte sunulmuştur.

İnandırıcılık

Bu araştırma nitel bir çalışma olması nedeniyle geçerlik ve güvenilirlik Guba ve Lincoln'un (1982) inandırıcılık ölçütlerine dayalı sağlanmıştır. Bu ölçütler; inanılabilirlik, tutarlılık, onaylanabilirlik ve aktarılabilirlik olarak sıralanmıştır. Buna göre, araştırmanın inanılabilirliğini (iç geçerlik) arttırmak için veri toplama süreci 4 hafta sürmüştür. Ayrıca veri toplama sürecinde iki farklı araştırmacı ve verilerin analizinde diğer iki farklı araştırmacı rol almıştır. Araştırmacılar fikir birliğine varana kadar tartışmalar yapılarak analizlere son şekli verilmiştir. Araştırmanın aktarılabilirliğini (dış geçerliliğini) arttırmak için tüm araştırma süreci detaylı bir biçimde betimlenmiş ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmanın tutarlılığını (iç güvenilirliğini) arttırmak için araştırmacılar tarafından yapılan kodlamalar uzman bir araştırmacı tarafından da kontrol edilmiş ve değerlendirilmiştir. Aynı zamanda Doküman İnceleme Formu alanyazından faydalanılarak ve uzman görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Araştırmanın teyit edilebilirliği (dış güvenilirliğini) için ham veri ve kodlar başka araştırmacıların incelenmesine olanak sağlayacak biçimde dijital ortamda muhafaza edilmektedir. Araştırma etiği gereği, Instagramda incelenen hesap bilgileri ve fotoğraflar paylaşılmayacak olup H-1, F-2, V-3 (Hesap-1, Fotoğraf-2, Video-3) kod isimleri kullanılacaktır.

Etik Konular

Bu araştırmanın planlanmasından uygulanmasına verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmada, toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve araştırma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Araştırma doküman inceleme araştırması olduğu için Etik Kurul İzni alınmasını gerektiren çalışmalar grubunda yer almamaktadır. Bu nedenle araştırmada etik kurul onayı gerektirecek şekilde veri toplanmadığı için etik kurul onayı alınmamıştır.

Sosyal medya uygulamaları kişisel verilerin etkin korunmasının sağlanması için; kullanılan sosyal medya uygulaması tarafından kullanım koşullarına ve gizlilik politikasına uyulup uyulmadığının, hem sosyal medya hizmet sağlayıcının kendisi hem de hizmet alan kullanıcılar tarafından kontrol edilmesi gerekmektedir (Yavanoğlu, Sağıroğlu ve Çolak, 2012). Bu doğrultuda Instagram uygulamasının gizlilik politikasına göre *herkese açık hesap*; profil ve gönderilerin herkes tarafından görülebilecek hesap olarak tanımlanmaktadır (Instagram, 2022). Bu araştırmada kullanılan sosyal medya platformu Instagram'da; hesapların "herkese açık" hesap konumunda olması sebebiyle veri sahibinin özel hayatına ilişkin resim veya sesini sosyal medya sitelerinde paylaşması durumunda kişinin veri işlenmesine rıza gösterdiği kabul edilmektedir (Atasoy, 2016; Taner, 2018). Kullanılan bu veriler herkese açık hesaplardan elde edildiği için yasal olarak herhangi bir problem teşkil

etmemektedir (Yargıtay 12. Ceza İdaresi, 2016). Ayrıca bu araştırmada veri toplanan hesapların isimleri ve toplanan gönderiler gizlenmiş olup, kullanılan gönderiler betimlenerek aktarılmış; herkese açık hiçbir hesap ismi veya gönderisi yayınlanmamıştır.

Bulgular

Bu araştırmada dokümanlar yoluyla elde edilen verilerin analizi sonucunda bir ana tema ve bu temaya bağlı dört alt temaya ulaşılmıştır. Bu araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak etik ve özel eğitime ihtiyacı olan çocukların kişisel haklarının ihlal edilmemesi için bazı bulgular kanıt olarak burada sunulmayacaktır. Ancak bulguların sunumunda görsellere ilişkin detaylı betimlemelere yer verilecektir.

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Sosyal Medya Paylaşımlarındaki Etik İlkeler ve Kişisel Haklar Ana Temasına İlişkin Bulgular

Araştırmada ulaşılan ana tema kapsamında özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar ile çalışan öğretmenlerin Instagram'daki paylaşımları etik ilkeler ve kişisel haklar bakımından; kimlik bilgilerine, fiziksel temasa, görsel ve yazılı içerik uyumuna, fiziksel ortama göre incelenerek elde edilen bulgular ortaya konulmuştur. Bu temaya ait dört alt tema izleyen her bir başlıkta belirtilerek açıklanmıştır.

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocukların Kimlikleri Alt Temasına İlişkin Bulgular. Instagram hesaplarında yapılan incelemede elde edilen fotoğraf, video ve yazılı paylaşımlarda öğretmenlerin çoğunun özel eğitime ihtiyacı olan çocukların kimliklerini gizlemedikleri belirlenmiştir. Bulgular Tablo 1'de detaylı bir biçimde sunulmuştur.

Tablo 1

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocukların Kimliklerine İlişkin Bulgular Tablosu

Dokümanlar	Gizlenen Kimlik		Gizlenmeyen Kimlik	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Fotoğraf	359	18.40	1592	81.60
Video	396	31.38	866	68.62
Yazılı paylaşımlar	-	-	103	100.00

Tablo 1'e göre Instagram paylaşımlarında özel eğitime ihtiyacı olan çocukların fotoğraflardaki ($f = 1592$, %81.60) ve videolardaki ($f = 866$, %68.62) görsel kimlikleri çoğunlukla gizlenmemektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların yüz ve bedensel özellikleri açıkça paylaşılmıştır. Görsellerin yanı sıra bazı fotoğraf veya video paylaşımlarının etiketlendiği ya da açıklamalar kısmında çocukların adlarının/ad-soyadlarının gizlenmeden yazılı olarak ($f = 103$) paylaşıldığı görülmüştür. Özellikle bir hesaptaki fotoğraflarda ise çocukların aldıkları başarı belgelerinde ad ve soyadlarının yazılı olduğu görülmektedir. Yine bu fotoğrafın altındaki açıklamada çocukların adları belirtilerek okuma yazmayı öğrendikleri için tebrik edildikleri anlaşılmıştır.

Diğer yandan bazı hesaplarda paylaşılan fotoğraflarda ($f = 359$, %18.40) ve videolarda ($f = 396$, %31.38) çocukların sadece yüzlerinin gizlendiği belirlenmiştir. Gizlemek için kalp, çiçek, emoji gibi görseller veya bulanıklaştırma tercih edildiği ortaya çıkmıştır. Yazılı paylaşımlarda özel eğitime ihtiyacı olan çocukların kimliklerinin gizlenmesi için herhangi bir uygulama yapıldığına rastlanmamıştır. Sonuç olarak, yazılı paylaşımlara bakıldığında ya çocuklar ile ilgili kimlik bilgilerine ilişkin herhangi bir paylaşım olmadığı ya da hiç gizlemeden öğrenci ad ve soyadlarının paylaşıldığı görülmektedir.

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Paylaşımlardaki Öğretmen-Öğrenci Fiziksel Teması Alt Temasına İlişkin Bulgular. Bu araştırmada incelenen fotoğrafların yanı sıra bazı videoların kısa süreli olarak yüklenip paylaşımından kaldırılması nedeniyle kanıt olabilmesi için ekran görüntüleri alınmıştır. Alınan ekran görüntüleri ile fotoğrafların, bu alt temaya ait bulguların sunumunda *görsel* ifadesi kullanılmıştır. Buna göre, araştırmada Instagram hesapları incelenerek elde edilen görsel verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla kucağa alma, öpme, sarılma gibi fiziksel temasları olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenin çocuğu bacaklarının arasına aldığı, çocuğu omzuna aldığı, öğretmenin üzerinde uzanarak yatan ya da çocuğun omzuna başını koyan öğretmen gibi görsellere de rastlanmıştır.

Tablo 2

Öğretmen-Öğrenci Fiziksel Temasına İlişkin Bulgular Tablosu

Öğretmen-Öğrenci Fiziksel Teması	f
Çocuğa sarılma	68
Çocuğu kucağına alma	37
Çocuğu öpme	19
Çocuğu bacaklarının arasına alma	6
Çocuk ile uzanarak yatma	4
Çocuğu omzuna alma	2

Tablo 2'ye göre, verilerin analizi sonucunda öğretmen-özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci fiziksel temasına ilişkin en çok sarılma ($f = 68$), öğrenciyi kucağına alma ($f = 37$) ve öpme ($f = 19$) bulgusu olduğu ortaya çıkmıştır. İncelenen görsellerdeki sarılma davranışının herhangi bir etkinliğe bağlı olmadığı, poz vermek için olduğu, görsellerin neredeyse tamamında öğretmenlerin öğrencilere sarılmış olduğu ve objektife doğru baktıkları görülmektedir. Benzer şekilde kucağına alma ve öpme davranışlarının da poz vermek için olduğu biçiminde yorumlanmıştır. Kucağına alma ve öpme davranışlarının da herhangi bir etkinliğe bağlı olmadığı, sadece kameraya poz vermek için yapıldığı çıkarımına varılmıştır. Kucağına alma davranışında yalnızca iki çocuğun çok küçük yaşta olduğu ve bu çocukların bir yetişkine bağlı olduğu fark edilmiştir. Bundan dolayı öğretmenlerin fiziksel yardım sağlama amacıyla çocukları kucağına aldığı yorumu getirilmiştir.

Örneğin H-27, F-2'de öğretmen kucağına aldığı çocuğun ellerinden tutarak legoları birbirine geçirmesine yardım etmektedir. Ayrıca çocuğun legoları, büyüklüğü nedeniyle elleriyle kavrayamayacağı görülmektedir. Öğretmenin ve çocuğun ilgisinin ve bakışlarının legoların üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Bunlara ek olarak, çocuğun çok küçük olduğu *bebekler* ve *18 aylık* biçimindeki yazılı paylaşımlarda belirtilmiştir.

Öğretmenlerin poz vermek için yaptığı diğer bir davranış ise çocuğu öpmedir. Hatta bazı görsellerde birbirini öpmenin yanı sıra öğretmen ve çocuğun karşıya bakarak öpücük attıkları görülmektedir. Dikkati çeken diğer bir konu ise özellikle sahibi kadın olan bazı hesaplarda ($f = 6$) sarılma, kucağına alma ve öpme gibi her üç davranışın birlikte sıklıkla yer aldığı paylaşımların olduğu ortaya çıkmıştır.

Bunların yanı sıra, incelenen görsellerde sarılma, kucağına alma ve öpme gibi çok yoğun olarak rastlanmasa da öğretmenin çocuğu bacağına arasına alma ($f = 6$), çocuk ile uzanarak yatma ($f = 4$) ve çocuğu omzuna alma ($f = 2$) davranışları olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin oturduğu ve özel eğitime ihtiyacı olan çocukların ayakta olup poz vermek için ($f = 5$) öğretmenlerin bacaklarının arasında olduğu görülmektedir. Sadece H-39 hesabında V-9'da öğretmenin yerde oturur vaziyette olduğu ve çocuğun ise dizlerinin üzerinde öğretmenin bacaklarının arasında olduğu belirlenmiştir. Görsele ilişkin yapılan etiketlemeler ise #dizüstüdenge ve #downsendromu şeklindedir.

Elde edilen verilerin analizi sonucunda belirlenen diğer bir öğretmen-öğrenciye ilişkin fiziksel temas davranışı ise öğretmenin özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile uzanarak yatmasıdır ($f = 4$). Bu davranışın gerçekleştiği görsellerin bir kısmında ($f = 3$) öğretmenin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğun omzuna başını yasladığı görülmektedir. Ek olarak, H-49, F-37 oldukça şaşırtıcıdır. Burada öğretmen sırt üstü yere, çocuk ise yüz üstü öğretmenin üzerine uzanmıştır. Materyal öğretmenin göğsünün üzerinde yer almaktadır. Üstelik hemen arkada bir masa görülmektedir. Görselin altındaki açıklamada ise *en güzel derslerden biri* olduğu yazılıdır.

Bu araştırmada incelenen görsellerde en az rastlanan fiziksel temas öğretmenin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu omzuna alma ($f = 2$) davranışdır. H-50, F-1'de öğretmen yere eğilmiştir ve çocuk, öğretmenin omzunda oturarak poz vermektedir. H-4, V-13'te ise çocuk öğretmene dönük biçimde öğretmenin omuzlarına oturmuştur, öğretmen ayakta ve çocuğu kollarından düşmemesi için tuttuğu, çocuğun kollarından aşağı yukarı hareket ettirdiği görülmektedir. Videonun altında yer alan açıklamada ise *ders öncesi spor yapmanın öneminden* bahsedilmektedir.

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Paylaşımlardaki Görsel ve Yazılı İçerik Uyumu Alt Temasına İlişkin Bulgular. Bu araştırmada incelenen fotoğraf ve videolardaki görsel ile yazılı açıklamaların içeriklerinin uyumuna bakıldığında 241 (%12.00) fotoğraf ve 97 (%8.00) videodaki içerik ile yazılı içeriğin uyumsuz olduğu belirlenmiştir. Bunları örneklendirmek gerekirse H-18, V-4'ün içeriğinde öğrencisine sarılmış bir öğretmen ve açıklamalar kısmında ise küresel salgın sürecinde okuldaki işleyişten bahsedildiği görülmektedir. Diğer yandan görsel içerikler ile yazılı açıklamaların uyumlu olduğu paylaşımlar oldukça fazladır. Bu paylaşımlara bakılırsa öğrenci kimlik bilgilerinin korunarak sadece yapılan etkinliğin görsel içeriği ile yazılı açıklamasının yer aldığı görülmektedir. Bu etkinlik bazı görseller ve yazılı paylaşımlarda eşleme, çizgi çizme, yazma gibi akademik beceriler iken bazılarında da belirli gün ve haftalar nedeniyle yapılan çalışmalarını içermektedir.

Paylaşımlardaki görsel ve yazılı içerik uyumuna ilişkin elde edilen diğer bir bulgu ise etiketlemeler hakkındadır. Her ne kadar birçok paylaşımın görsel içeriği ile yazılı açıklamalardaki içeriği uyumlu olsa bile yapılan etiketlemeler dikkat çekmektedir. Bazı paylaşımlarda öğrencisine sarılmış ve öpücük atan öğretmen görseli ile

#özeldersverilir etiketleri görülmektedir. Hatta etiketlemelerde kişilerin veya kurumların bulunduğu illerin de yer aldığı belirlenmiştir. Bunların yanı sıra örneğin down sendromlu bir öğrenci ile yapılan bir etkinlik içeriği görselinin altında #downsendromu, #otizm, #dikkateksikliği, #öğrenmegüçlüğü, #işitmeyetersizliği, #serebralpalsi gibi çok sayıda ve çeşitlilikte yetersizlik türlerinin etiketleri bulunmaktadır. Ek olarak, okul ve kurum adlarının sıklıkla etiketlendiği görülmektedir.

Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocuklara Yönelik Paylaşımlardaki Fiziksel Ortam Alt Temasına İlişkin Bulgular.

Bu araştırmada incelenen Instagram paylaşımlarının hemen hemen hepsinin okul veya özel eğitim kurumlarının bir parçası olan derslik, bahçe, oyun alanı gibi bölümlerinden yapıldığı belirlenmiştir. Sadece üç farklı hesaptaki paylaşımındaki üç görselde ev ortamı görülmektedir (H-1; H-27; H-43). Bu hesaplardan birinde de aileden paylaşım için izin alındığına dair açıklama yer almaktadır (H-27). Diğer ikisinde bu tür bir açıklamaya rastlanmamıştır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar ile çalışan öğretmenlerin herkese açık olan Instagram hesaplarındaki öğrencilerinin fotoğraflarının yer aldığı paylaşımlar etik ilkeler ve çocuk hakları bakımından doküman analizi tekniği ile incelenmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda, özel eğitime ihtiyacı olan çocukların kimlik bilgilerinin paylaşımına, öğretmen-öğrenci fiziksel temasına, görsel ile yazılı içerik uyumuna ve paylaşımların yapıldığı fiziksel ortama ilişkin önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır.

COVID-19 sürecinde alınan önlemler kapsamında yüz yüze eğitim öğretime geçici bir süre ara verilip eğitimin her kademesinde ve her okul türünde uzaktan eğitime geçilmesine bağlı olarak (Parmigiani, Benigno, Giusto ve Silvaggio, 2021) eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin ve sosyal medya uygulamalarının kullanımının arttığı bilinmektedir (Gökler ve Turan, 2020). Bu araştırmada öğretmenlerin Instagram hesaplarının çoğunun COVID-19 küresel salgın süreci başladıktan sonra açıldığı ve küresel salgın sonrası paylaşımların arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Aguilar ve diğerleri (2021) araştırmasında öğretmenlerin küresel salgın döneminde sosyal medya uygulamalarını bireysel paylaşımlarını yapmak ve diğer insanlarla süreçte daha yakın iletişim kurabilmek için sıklıkla kullandıkları ve küresel salgın öncesine göre sosyal medyada daha fazla paylaşım yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bunların yanı sıra öğretmenlerin; ders materyallerini (Khan, 2021) ve günlük rutinlerini paylaşmak (Trust ve Whalen, 2020), görüntülü konuşmalarla öğrencilerini takip etmek, onlara gereken akademik ve psikolojik desteği vermek (Duban ve Şen, 2020) için bu süreçte sosyal medya uygulamalarını daha fazla kullandıkları gözlemlenmiştir. Benzer şekilde Duban ve Şen (2020) COVID-19 sürecinde öğretmenlerin süreç hakkında araştırma yapmak, gündemi takip etmek veya sadece zaman geçirmek için sosyal medya uygulamalarına daha fazla yönelmeye başladıklarını ifade etmiştir. Bu araştırmada özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin öğretmenlerinin küresel salgın süreci başladıktan sonra Instagram uygulamasına katılımının fazla olması ve yapılan paylaşımlardaki artış, yüz yüze sosyal etkileşimin eksikliğini sosyal medya uygulamaları üzerinden telafi etmek, yüz yüze iletişim kuramadıkları öğrencileriyle ve yakınlarıyla uygulamalar üzerinden iletişim kurmak, öğrencilerine akademik ve psikolojik anlamda destek olmak istemelerinden kaynaklanıyor olabilir.

Bu araştırma kapsamında incelenen Instagram hesaplarında yer alan fotoğraf, video ve yazılı paylaşımların çoğunda özel eğitime ihtiyacı olan çocukların kimliklerinin gizlenmediği belirlenmiştir. Bunların yanı sıra çocukların ad-soyad bilgilerinin açık olduğu paylaşımlara da rastlanmıştır. Çimke, Gürkan ve Polat (2018) sosyal medya paylaşımlarında ad-soyad, doğum tarihi gibi kişisel bilgilerin açık bir şekilde paylaşılmasının kimlik hırsızlığına yol açabileceğini vurgulamaktadırlar. Serin (2019) ise sosyal medyada çocukların fotoğraflarının ve videolarının öğretmenler tarafından paylaşılmasının çocuk hakları ihlali olduğunu ve çocuğun kişilik haklarına zarar verdiğini belirtmiştir. Aynı araştırmada sınıf ortamında öğrencilerinin özel anlarının izinsiz bir şekilde kayda alınıp binlerce kişinin ulaşabileceği sosyal medya uygulamalarında paylaşılmasının, kişisel hak ve hürriyete aykırı olduğu, bu kontrolsüz aynı zamanda bilinçsiz davranışların öğretmenler açısından istenmeyen bazı hukuki sonuçlar doğurabileceği belirtilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın (1982) 20. maddesinde "*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar.*" (s. 7) ve 41. maddesinde "*Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.*" (s. 13) hükümleri ve UNICEF (2004) tarafından hazırlanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 19. maddesinde "*Taraf Devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dâhil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar.*" (s. 9) ifadeleri yer almaktadır. Bunların yanında Türk Ceza Kanunu'nun (2004) 135. maddesinde yer alan "*Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye altı aydan üç yıla kadar hapis cezası verilir.*" (s. 48) hükmü ve 137. maddesinde yer alan yapılan hukuka aykırı davranışın kamu görevlileri tarafından veya belirli bir meslek grubu ve sanatın sunmuş olduğu kolaylıktan görevin kötüye kullanılmak suretiyle yararlananların olması durumunda verilecek cezanın yarı oranında

artırılacağı hükmü yer almaktadır. Tüm bunlar göz önüne alındığında Instagram gibi sosyal medya uygulamalarında öğrencilerin kimliklerinin gizlenip gizlenmemesi bir yana, bunların izinsiz paylaşılmasının hukuka aykırı olduğu görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı (2021) Kurumsal Sosyal Medya Kullanım Kılavuzu'na göre eğitim kurumlarında sosyal medya kullanımı amaçlarının; öğrenciler, ebeveynler, öğretmenler, okul yönetimleri ve yöneticiler arasındaki iletişimin güçlendirilmesi, kurum kültürünün oluşturulması ve geliştirilmesi, duyuruların, bilgilendirmelerin zamanında ve hızlı bir şekilde yapılması, kamuoyu dönütlerinin ve görüşlerinin alınması, iyi uygulama örneklerinin paylaşılması veyaygınlaştırılması, kurum içi ve kurumlar arası iletişim ve etkileşimin artırılması gibi temel amaçlar gözetilmesi şeklinde sıralanmaktadır. Aynı kılavuzda; hazırlanan her tür içeriğin kurumsal sorumluluk taşıdığı, uygun olmayan açıklama ve paylaşımların Bakanlığın, öğretmen ve eğitim çalışanlarının itibarına zarar verebileceğinin unutulmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı (2017) Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Okullarda Sosyal Medyanın Kullanılması Genelgesi'nde Bakanlığa bağlı okul ve kurumlardaki yönetici, öğretmen ve öğrenciler tarafından okulda ders sırasında veya serbest zamanlarda yapılan faaliyet, eylem ve durumların görüntüsünün alındığı, sesinin kaydedildiği veya videosunun çekildiği; daha sonra bunların internet sitelerine yüklendiği veya sosyal medya ortamlarında paylaşıldığına ilişkin bilgilerin Bakanlığa ulaştığını ve bu durumun çocuk haklarına aykırı olduğu belirtilmiştir. Güngör (2021) ise 18 yaşını doldurmamış her bireyin çocuk olarak kabul edildiğini ve çocuğun ebeveynleri veya yasal vasisinin dahil sosyal medya platformlarında çocuğun yüzünün tanınacak şekilde paylaşılmasının çocuk hakları ihlali ve istismar olduğunu belirtmiştir. Ek olarak normal gelişim gösteren bireylere kıyasla daha savunmasız olabilen özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara (McCabe ve diğ., 1994; Mechling, 2008; Sullivan ve Knutson, 2000) ait ad, soyad, fotoğraf, video, ses gibi bilgilerin paylaşılması ise hak ihlalinin başka bir boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Serin (2019) de çocuğun, ses, video, fotoğraf veya görüntüsünün ebeveyni veya öğretmeni tarafından sosyal medya platformları üzerinden paylaşılmasının çocuğun kişilik haklarına zarar verdiğini, çocuğun yetişkin bir birey olduğu zaman bu paylaşımlara rıza göstermeyebileceğini ve bunun sonucunda da ebeveynlerinin, öğretmenlerinin veya üçüncü kişilerin yayınlamış olduğu paylaşımlara karşı hukuki yollara başvurabileceğini ortaya koymuştur. British Broadcasting Corporation'ın (2018) yayınladığı bir habere göre İtalya'da 16 yaşındaki bir çocuk sosyal medya platformlarında fotoğraflarını paylaşan annesine karşı dava açmış ve bu davayı kazanmıştır. Dava sonucunda mahkeme, çocuğun kişilik haklarına zarar veren bu paylaşımların silinmesini hükmetmiş, anneye para cezası vermiştir. Yapılan araştırmalardan hareketle çocuğun ebeveynlerinin izni olsa bile öğretmenlerinin, çocuğun görüntülerini sosyal medya platformlarından paylaşmalarının sakıncalı olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, bu araştırmada 52 hesaptan sadece bir hesapta aile izni olduğu belirtilmiştir. Aile izni olarak belirtilen hususun çerçevesinin nasıl çizildiği bilinmemekle birlikte ailelerin bu izni vermelerinin ne tür sakıncalar doğuracağı hakkında farkındalığının olup olmadığı da önemli bir muammadır.

Araştırmada özel kurumlarda görev yapan öğretmenlerin kurumlarının adlarını duyurmak ve daha fazla öğrenciyi okula çekmek amaçlarıyla da paylaşımlar yaptıkları belirtilmiştir (Carpenter ve diğ., 2021). Alanyazında öğretmenler ve kurum yöneticilerinin yaptıkları reklam amaçlı, öğrencileri içeren paylaşımlar ve bu paylaşımlarda etiketlenen konum bilgileri çocukların kötü niyetli kişilerce kaçırılmasına veya istismar edilmesine yol açabilecek bir durum olarak görülmektedir (Çimke ve diğ., 2018). Her ne kadar kurumların reklam amaçlı iyimser paylaşımları gibi görüle de öğretmenler ve yöneticilerin bu durumun çocukların istismarına yol açabileceğinin farkında olması gerekmektedir. Kullanılan etiketler aracılığıyla paylaşılan fotoğrafların daha fazla kullanıcıya ulaşması öğretmenlere ve kurumlara daha fazla takipçi kazandırmaktadır (Sarıtış, 2018). Ancak etiketler aracılığıyla yapılan paylaşımların yalnızca iyi niyetli takipçilere değil dünyanın her yerindeki kullanıcılara sanayeler içinde ulaştığı göz ardı edilmemelidir.

Araştırmada Instagram hesapları incelenerek elde edilen görsel verilerin analizi sonucunda öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla en çok sarılma, kucağına alma ve öpme gibi fiziksel temaslarda bulunduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda öğretmenin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bacaklarının arasına sıkıştırarak dengede tutmaya çalıştığı, çocuğu omzuna aldığı, çocuğun yerde öğretmenin üzerine uzanarak yattığı ve öğretmenin çocuğun omzuna yattığı görsel bulgulara rastlanmıştır. Tıraşçı ve Gören (2007) yetişkinlerin çocuklara; dokunma, sarılma, öpme gibi temas sağlayan davranışlarının çocuk istismarı olduğunu ve istismarın çocuğun hem şimdiki hem de gelecekteki hayatında fiziksel, bilişsel ve psikososyal hasarlar bırakabileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde Demircioğlu ve Işık (2021) çocuklara sarılma, öpme, dokunma gibi bedensel temas içeren davranışları istismar olarak nitelendirmişlerdir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların güvenilir yetişkinlerle daha çok birebir öğretim alması, yönergelere uyma/söyleneni yapma gibi uyum eğitimi almaları (Kıyak, Tuna ve Tekin-İftar, 2019; Lumley ve Miltenberger, 1997), güvenliklerinin sağlanmasında bakıcılarına/yakınlarına duydukları güven ve eylemin pekiştirme ile sonuçlanması (Swango-Wilson, 2009) gibi nedenlerden dolayı istismara uğrama riskleri artmaktadır. Gelişimsel yetersizliği olan bireyleri istismar eden kişilerin çoğunlukla yakın çevrelerinden olan bakıcı, öğretmen, arkadaş ve aile bireyleri gibi kişiler olduğu ifade edilmektedir (Skarbek, Hahn ve Parrish, 2009). Öğretmenlerin ise bu noktada özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara kişisel alanlarını korumayı öğretmeleri ve kendilerinin de buna özen göstermeleri oldukça önem taşımaktadır (Hartwig ve

McMullen, 2021). Oysa bu araştırma bulguları, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla çalışan öğretmenlerin çocukların fiziksel sınırlarını ihlal ettiğini göstermektedir. Daha da önemlisi, bunları ekrana bakarak yaptıkları ve bu davranışları özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için normalize ettikleri bu araştırmanın kilit noktasını oluşturmaktadır. Bu noktada, öğretmenlerin bahsi geçen davranışlarının, özel eğitime ihtiyacı olan çocukları kötü niyetli kişilerin istismarına açık hale getirdiği söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara yönelik yaptıkları paylaşımlardaki görsel ve yazılı içerik uyumları incelendiğinde paylaşımların çoğunda uyum söz konusu iken uyumsuz olan paylaşımlara da rastlanmıştır. Bu duruma öğretmenin çocukla öpücük atarak çekildiği bir fotoğrafın yazılı açıklamasında #epilepsi gibi etiketlerin yer alması örnek olarak gösterilebilir. Aynı fotoğrafın yazılı açıklamasında #özeldersverilir, #özeldersbursa, #özeleğitimverehabilitasyon gibi etiketlerin de yer alması dikkat çekicidir. Paylaşımlarda yer alan görsel-yazılı içerik uyumsuzluğu öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocukları reklam amaçlı kullandığının, takipçi kazanmaya ve Instagram uygulaması üzerinden popülerlik kazanmaya çalıştığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Carpenter ve diğerleri (2020) öğretmenlerin, sosyal medyayı öğrencilerinin dâhil olduğu mesleki paylaşımlar yaparak takipçi sayısını arttırmak, bu sayede de popülerlik kazanmak ve maddi gelir elde etmek gibi amaçlarla kullandıklarını ortaya koymuştur. Benzer şekilde bu araştırmada incelenen hesapların çoğunda #tb (ThrowbackThursday/Perşembe'ye Dönüş) etiketi ile paylaşımlar yapıldığı ve bu paylaşımlarda geçmişe dönük görsellere yer verildiği belirlenmiştir. Bu etiket aracılığıyla paylaşım yapıldığında dünyanın her yerindeki kullanıcılar özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara ait görsellere erişebilmektedir. Paylaşımlarda bu etiketin kullanılmasının tek amacının takipçi ve popülerlik kazanmak olduğu düşünülmektedir. Ayrıca incelenen hesaplarda öğretmenlerin küresel salgın döneminde yaşanan sokağa çıkma kısıtlaması döneminde Instagram üzerinden canlı yayınlar ile özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar ile ilgili bilgilendirme yayınları yaptıkları gözlemlenmiştir. Benzer şekilde öğretmenlerin popülerliğini arttırmak istemesi ve sosyal etkileşim ihtiyacını karşılamak istemesinin bu bulguyu doğurduğu düşünülmektedir. Ek olarak Instagram gibi uygulamalar sayesinde kullanıcıların maddi kazançlar elde ettiği göz önüne alındığında bu durum, özel eğitime ihtiyacı olan çocukların ve ailelerinin ticari olarak sömürülmesinin yanında çocuk haklarının ihlali olarak da değerlendirilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara yönelik paylaşımlarında incelenen bir diğer unsur fiziksel ortamdır. Paylaşımlarda yer alan görsellerin çoğunun okul veya özel eğitim kurumlarının bir parçası olan derslik, bahçe, oyun alanı gibi ortamlarda çekildiği gözlemlenmiştir. Ek olarak yalnızca üç görselin ev ortamında olduğu belirlenmiştir. Fotoğrafların çoğunun sınıf ortamında olması özel eğitime ihtiyacı olan çocukların öğretmenlerinin derslerinde cep telefonu ile çekim yapmaya zaman ayırdığı ve derslerinin bölündüğü sonucunu doğurmaktadır. Yılmaz'a (2008) göre derslerde, sınıfta bir düzenin kurulması kadar, kurulu düzenin ders süresince devam ettirilmesi de önemlidir. Bu araştırma bulgusuna göre ders sırasında öğretmenlerin öğrencilerinin fotoğraf veya videolarını çekmeye zaman ayırması dersin akışını bozabilir veya dersi kesintiye uğratabilir. Bu da verimsiz ve etkili olmayan bir öğrenme ortamı yaratmaktadır. Ayrıca ev ortamında yapılan paylaşımların ebeveynlerin bilgisi dâhilinde olduğunun açıklanması dikkat çekicidir. Bu bulgu ebeveynlerin çocuklarının haklarının ve ebeveyn olarak sorumluluklarının farkında olmadığını göstermektedir. Cino ve Vandini (2020) araştırmasında ebeveynlerin, öğretmenler tarafından çocuklarının fotoğraflarının sosyal medyada paylaşılması konusunda endişeleri olduğunu belirtmişlerdir.

Bu araştırmanın bulguları, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklarla çalışan öğretmenlerin, çocukların gizlilik haklarını ve çocukların ticari olarak sömürülmesine ilişkin koruma haklarını ihlal edebildiklerini ve özel eğitime ihtiyacı olan çocukların hak ihlaline, istismara daha açık bir grup olmasından dolayı bu çocukları olası risklere açık hale getirerek özel eğitim öğretmenliği meslek etiğine aykırı davranabildiklerini göstermektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları kuruma ilişkin adres bilgilerinin verildiği ve öğrencilerin tanınmasına neden olacak özelliklerin açıkça paylaşıldığı hesaplar özellikle güvenlik becerilerine sahip olmayan özel eğitime ihtiyacı olan çocukları kötü niyetli kişilerin olası tuzaklarına karşı risk altında bırakmaktadır. Güvenlik becerilerinin öğretimi öğretmenlerin sorumluluğu olsa dahi çocuk hakları söz konusu olduğunda koruma ve önleme en birincil adımdır. Öte yandan, özel eğitime ihtiyacı olan çocukların fotoğraflarının paylaşarak çeşitli etiketlerle reklam yapılması da çocuk sömürüsü olarak yorumlanabilir. Buradan hareketle, araştırma bulguları ebeveynlerin çocuk hakları konusunda bilgi sahibi olmayabileceğini akıllara getirmektedir. Bazı durumlarda ebeveynlerin endişeleri olsa dahi öğretmen değişikliği yapmamak adına çocukları adına karar alabileceği ve izin verebileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Oysa ebeveynlerin kendi çocuklarının fotoğraflarını paylaşmasının dahi çocuk hakları ihlali olduğu söylenmektedir (Serin, 2019). Bu nedenle, tüm ebeveynlerin çocuk hakları konusunda bilgilendirilmesi, dijital çağda çocukların iyi oluşları için oldukça önemlidir. Yine, kaçırılmadan korunma, tacizden korunma, dolandırılmaktan korunma gibi güvenlik becerilerinin yanı sıra özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerle çalışan öğretmenlerin öğrencilerine sosyal medyada karşılaşılabilecekleri tehlikeli durumları da öğretmesinin gerekli olduğu açıktır.

Bu noktalardan hareketle, okulların ve kurumların sosyal medyada çocuklara özellikle özel eğitime ihtiyacı olan çocuklara ilişkin paylaşımlar konusunda daha sık önlemler almasının ve ihmal durumlarını cezalandırmasının

önemli bir gereklilik olduğu açıktır. Bu hususta detaylı yasal çerçevenin oluşturulması bir aciliyettir. Aynı zamanda, öğretmenlere ve ailelere sosyal medyada çocukların neden ve nasıl korunması gerektiğine ilişkin bilgilendirici seminerler düzenlenmesi ve bilgilendirme kılavuzlarının hazırlanması önerilmektedir. Bunlarla birlikte, Eğitim Fakültelerinde yer alan tüm bölümlerde çocuk haklarına ilişkin dersler konulabilir ve Özel Eğitim Öğretmenliği lisans programında yer alan Özel Eğitimde Meslek Etiği dersinde öğretmen adaylarına sosyal medyada etik, dijital etik ve çocuk hakları konularına değinilmesi önerilebilir. Ayrıca göreve başlamadan önce çocuk hakları ve bilinçli sosyal medya kullanımına yönelik öğretmen eğitimlerine yer verilebilir. İleri araştırmalarda, özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa sahip ailelerin farklı sosyal medya platformlarında yer alan paylaşımları incelenebilir; aileler ve öğretmenlerle görüşmeler ve anketler yapılarak sosyal medya ve dijital etik konularındaki farkındalıkları farklı araştırma yöntemleri ile araştırılabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedirler.

Mali Destek

Yazarlar, çalışma kapsamında herhangi bir kamu, ticari veya kâr amacı gütmeyen kuruluştan mali destek almadıklarını beyan etmektedirler.

Etik Kurul İzin Bilgisi: *Bu çalışma, alanyazında erişime açık yayınlar üzerinde yürütüldüğünden etik kurul izni alınmamıştır.*

Kaynakça/References

- Abidin, C. (2015). Communicativeintimacies: Influencers and perceived interconnectedness. *Ada: A Journal of Gender, New Media & Technology*, 8, 1-16. doi: 10.7264/N3MW2FFG
- Acun, İ., Yücel, C., Belenkuyu, C. ve Keleş, S. (2017). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya kullanım amaçlarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 23(4), 559-602.
- Aguilar, S. J., Rosenberg, J. M., Greenhalgh, S. P., Fütterer, T., Lishinski, A., & Fischer, C. (2021). A different experience in a different moment? Teachers' social media use before and during the Covid-19 pandemic. *AERA Open*, 7. doi: 10.1177/23328584211063898
- Altheide, D. L., & Schneider, C. J. (2013). *Qualitative media analysis* (2nd ed.). Los Angeles: Sage.
- Atasoy, K. (2016). Kişilik hakkı kapsamında sosyal medyada kişisel verilerin korunması ve veri sahibinin rızası. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(3), 269-301.
- Avcı, F. (2020). Öğretmenlerin sosyal medya kullanımları ve sosyal medya kavramına ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6(2), 769-788. doi: 10.46442/intjcss.808818
- Birleşmiş Milletler. (1989). *Çocuk haklarına dair sözleşme*. <https://www.unicef.org/turkey/çocuk-haklarına-dair-sözleşme> adresinden elde edildi.
- Bostan, E., Kocaman, G., & Altınok, B. (2017). Social media and Instagram mothers in the context of surveillance society. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(7), 313-321.
- British Broadcasting Corporation. (2018). *Oğlunun fotoğraflarını izinsiz sosyal medyada paylaşan anne suçlu bulundu*. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-42604622> adresinden elde edildi.
- Carpenter, J. P., Morrison, S. A., Craft, M., & Lee, M. (2020). How and why are educators using Instagram? *Teaching and Teacher Education*, 96, 103149.
- Carpenter, J. P., Shelton, C. C., & Schroeder, S. E. (2022). The education influencer: A new player in the educator professional landscape. *Journal of Research on Technology in Education*, Advanced Online Publication. doi: 10.1080/15391523.2022.2030267
- Caz, Ç. ve Bardakçı, S. (2019). Sosyal medya bozukluğu: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 1100-1124. doi: 10.26466/opus.521522
- Chen, B., & Bryer, T. (2012). Investigating instructional strategies for using social media in formal and informal learning. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 13(1), 87-104.
- Choudhary, V. (2015). *Instagram users in India to start receiving ads soon*. Retrieved from <https://www.livemint.com/Consumer/hVrCSRZQqbUi8bBpITVSfN/Instagram-users-to-start-receiving-advertisements-soon.html>
- Çiğerci, F. M. (2016). *İlkokul dördüncü sınıf türkçe dersinde dinleme becerilerinin geliştirilmesinde dijital hikâyelerin kullanılması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Cino, D., & Vandini, C. D. (2020). "Why does a teacher feel the need to post my kid?": Parents and teachers constructing morally acceptable boundaries of children's social media presence. *International Journal of Communication*, 14, 1153-1172.
- Clarke, B. H. (2009). Early adolescents' use of social networking sites to maintain friendship and explore identity: Implications for policy. *Policy & Internet*, 1(1), 55-89.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd ed.). London, UK: Sage. doi: 10.4135/9781452230153
- Çalışır, G. (2015). Kişilerarası iletişimde kullanılan bir araç olarak sosyal medya: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Humanities Sciences*, 10(3), 115-144. doi: 10.12739/NWSA.2015.10.3.4C0197
- Çimke, S., Gürkan, D. Y. ve Polat, S. (2018). Sosyal medyada çocuk hakkı ihlali: Sharenting. *Güncel Pediatri*, 16(2), 261-267.
- Demircioğlu, H. ve Işık, E. (2021). Çocuk ihmali ve istismarına yönelik öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 52(8), 313-351. doi: 10.29228/SOBIDER.51080
- Duban, N. ve Şen, F. G. (2020). Sınıf öğretmeni adaylarının Covid-19 pandemi sürecine ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 357-376. doi: 10.7827/TurkishStudies.43653

- Eren, E. Ş. (2014). Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4), 230- 243.
- Evans, D., & McKee, J. (2010). *Social media marketing: The next generation of business engagement*. Indianapolis, Ind: Wiley Pub.
- Federal Trade Commission [FTC]. (2014). *Privacy & data security update*. Retrieved from <https://www.ftc.gov/reports/privacy-data-security-update-2014>
- Feerrar, J. (2020). Supporting digital wellness and well being. In S. Holder & A. Lannon (Eds.), *Student wellness and academic libraries: Case studies and activities for promoting health and success* (pp. 169-185). ACRL Press.
- Feyzioğlu, B. İ. (2016). *Eğitimde sosyal medyanın kullanılmasına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Forkosh B. A., & Hershkovitz, A. (2012). A case study of Israeli higher-education institutes sharing scholarly information with the community via social networks. *The Internet and Higher Education*, 15(1), 58-68.
- Freeman, B., & Chapman, S. (2007). Is “YouTube” telling or selling you something? Tobacco content on the Youtube video-sharing website. *Tobacco Control*, 16(3), 207-210.
- Friesen, N., & Lowe, S. (2012). The questionable promise of social media for education: Connective learning and the commercial imperative. *Journal of Computer Assisted Learning*, 28(3), 183-194. doi: 10.1111/j.1365-2729.2011.00426.x
- Gökler, M. E. ve Turan, Ş. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde problemlili teknoloji kullanımı. *Estüdam Halk Sağlığı Dergisi*, 5, 108-114. doi: 10.35232/estudamhsd.767526
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). Epistemological and methodological bases of naturalistic inquiry. *Educational Communication and Technology Journal*, 30(4), 233-252.
- Gülbahar, Y., Madran, R. O., & Kalelioglu, F. (2010). Development and evaluation of an interactive webquest environment: “Web macerasi”. *Journal of Educational Technology & Society*, 13(3), 139-150.
- Güngör, A. (2021). Sosyal medyada çocuk hakları ihlali ve çocuk istismarı: Instagram anneleri. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 54, 1-24. doi: 10.47998/ikad.836192
- Hareket, E. ve Yel, S. (2021). *Eğitim hukukunda çocuk hakları ve eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hartwig, R., & McMullen, B. (2021). Teaching self-protection to students with disabilities. *Teaching Exceptional Children*, 54(1), 16-24. doi: 10.1177/004005992111038369
- Hrastinski, S., & Aghae, N. M. (2012). How are campus students using social media to support their studies? An explorative interview study. *Education and Information Technologies*, 17(4), 451-464. doi: 10.1007/s10639-011-9169-5
- Instagram. (2022). *Gizlilik ayarları ve bilgiler*. https://help.instagram.com/196883487377501/?helpref=hc_fnav adresinden elde edildi.
- James, C., Davis, K., Flores, A., Francis, J., Pettingill, L., Rundle, M., & Gardner, H. (2010). Young people, ethics, and the new digital media. *Contemporary Readings in Law and Social Justice*, 2(2), 215-284.
- Jogezai, N. A., Baloch, F. A., Jaffar, M., Shah, T., Khilji, G. K., & Bashir, S. (2021). Teachers' attitudes towards social media (sm) use in online learning amid the Covid-19 pandemic: The effects of sm use by teachers and religious scholars during physical distancing. *Heliyon*, 7(4), 1-9. doi: 10.1016/j.heliyon. 2021.e06781
- Kara, T. (2012). Sosyal medya ağlarının sosyal ticaret ağına dönüşümü: Facebook örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 11(4), 1419-1439.
- Keith, B. E., & Steinberg, S. (2017). Parental sharing on the internet: Child privacy in the age of social media and the pediatrician’s role. *JAMA Pediatr*, 171(5), 413-414. doi: 10.1001/jamapediatrics.2016.5059.
- Khan, T. M. (2021). Use of social media and Whatsapp to conduct teaching activities during the Covid-19 lockdown in Pakistan. *International Journal of Pharmacy Practice*, 29(1), 90-90. doi: 10.1111/ijpp.12659
- Khan, T., Kend, M., & Robertson, S. (2016). Use of social media by university accounting students and its impact on learning outcomes. *Accounting Education*, 25(6), 534-567. doi: 10.1080/09639284.2016.1230880

- Kıran, S., Yılmaz, C. ve Emre, İ. E. (2019). Instagram'daki influencerların takipçiler üzerindeki etkisi. *Uluslararası Yönetim Bilişim Sistemleri ve Bilgisayar Bilimleri Dergisi*, 3(2), 100-111. doi: 10.33461/uybisbbd.637155
- Kıyak, Ü. E., Tuna, D. M. ve Tekin-İftar, E. (2019). Zihin yetersizliği olan bireylere güvenlik becerilerinin öğretimi: Kapsamlı betimsel analiz. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(1), 143-176. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.408927
- Kindi, S., & Alhashmi, S. M. (2012). Use of social networking sites among shinas college of technology students in Oman. *Journal of Information & Knowledge Management*, 11(01), 1250002. doi: 10.1142/S0219649212500025
- Klapproth, F., Federkeil, L., Heinschke, F., & Jungmann, T. (2020). Teachers' experiences of stress and their coping strategies during Covid-19 induced distance teaching. *Journal of Pedagogical Research*, 4(4), 444-452. doi: 10.33902/JPR.2020062805
- Köseoğlu, Ö. (2012). Sosyal ağ sitesi kullanıcılarının motivasyonları: Facebook üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 7(2), 58-81.
- Kumar, P. C. (2019). *The real problem with posting about your kids online*. Retrieved from <https://Theconversation.Com/The-Real-Problem-With-Posting-About-Your-Kids-Online-110131>
- Kurtuluş, S., Özkan, E., & Öztürk, S. (2015). How do social media users in Turkey differ in terms of their use habits and preferences? *International Journal of Business and Information*, 10(3), 337-364. doi: 10.6702/ijbi.2015.10.3.4
- Lumley, V. A., & Miltenberger, R. G. (1997). Sexual abuse prevention for persons with mental retardation. *American Journal on Mental Retardation*, 101(2), 459-472. doi: 10.1023/B:JOGC.0000028158.79395.1e
- Manca, S., & Ranieri, M. (2016). Is Facebook still a suitable technology-enhanced learning environment? An updated critical review of the literature from 2012 to 2015. *Journal of computer assisted learning*, 32(6), 503-528. doi: 10.1111/jcal.12154
- Mao, J. (2014). Social media for learning: A mixed methods study on high school students' technology affordances and perspectives. *Computers in Human Behavior*, 33, 213-223. doi: 10.1016/j.chb.2012.12.032
- Marcelo, C., & Marcelo, P. (2021). Educational influencers on Twitter. Analysis of hashtags and relationship structure. *Comunicar*, 29(68), 73-83. doi: 10.3916/C68-2021-06
- Mavnacıoğlu, K. (2009, Ekim). İnternette kullanıcıların oluşturduğu ve dağıttığı içeriklerin etik açıdan incelenmesi: Sosyal medya örnekleri. M. Yağbasan (Ed.), *Medya ve Etik Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (ss. 63-72). Elazığ: Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi.
- McCabe, M. P., Cummins, R. A., & Reid, S. B. (1994). An empirical study of the sexual abuse of people with intellectual disability. *Sexuality and Disability*, 12(4), 297-30. doi: 10.1007/BF02575321.
- Mechling, L. C. (2008). Thirty year review of safety skill instruction for persons within tell ectual disabilities. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 43(3), 311-323.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. London, UK: Sage.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2021). *Kurumsal sosyal medya kullanım kılavuzu*. https://basinmus.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_04/12123508_Sosyal_Medya_KYlavuzu.pdf adresinden elde edildi.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017). *Okullarda sosyal medyanın kullanılması genelgesi*. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1833.pdf> adresinden elde edildi.
- Murray, J. (2020). Introduction: Young children's rights to protection. In J. Murray, B. B. Swadener, & K. Smith (Eds.), *The routledge international handbook of young children's rights* (pp. 51-84). Washington, DC: American Psychological Association.
- Nottingham, E. (2019). Dad! Cutthat part out!' Children's rights to privacy in the age of 'generation tagged': Sharenting, digital kidnapping and the child micro-celebrity. In J. Murray, B. B. Swadener, & K. Smith (Eds.), *The routledge international handbook of young children's rights* (pp. 90-120). Washington, DC: American Psychological Association.

- O’Leary, Z. (2014). *The essential guide to doing your research project* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Oswald, M. James, H., & Nottingham, E. (2016). The not-so-secret life of five-year-olds: Legal and ethical issues relating to disclosure of information and the depiction of children on broad cast and social media. *Journal of Media Law*, 8(2), 198-228. doi: 10.1080/17577632.2016.1239942
- Parmigiani, D., Benigno, V., Giusto, M., Silvaggio, C., & Sperandio, S. (2021). E-inclusion: Online special education in Italy during the Covid-19 pandemic. *Technology, Pedagogy and Education*, 30(1), 111-124. doi: 10.1080/1475939X.2020.1856714.
- Parsa, A. F. ve Akmeşe, Z. (2019). Sosyal medya ve çocuk istismarı: Instagram anneleri örneği. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 163-191. doi: 10.21798/kadem.2019153622
- Plunkett, L. A. (2019). *Sharenthood: Why we should think before we talk about our kids online*. London, England: Mit Press.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç. ve Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. doi: 10.33400/kuje.843306
- Saldaña, J. (2016). *The coding manual for qualitative researchers* (3rd ed.). London, UK: Sage.
- Sarıtaş, A. (2018). Sosyal medya reklamlarında fenomen kullanımı ve reklam izleme tercihi. *The Journal of International Scientific Researches*, 3(4), 62-74. doi: 10.23834/isrjournal.473169
- Sayımer, İ. (2008). *Sanal ortamda halkla ilişkiler*. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Schroeder, R. (2019). Digital media and the entrenchment of right-wing populist agendas. *Social Media+ Society*, 5(4), 2056305119885328. doi: 10.1177/2056305119885328
- Senft, T. M. (2008). *Camgirls, celebrity community in the age of social networks*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/343786951_Camgirls_Celebrity_and_Community_in_the_Age_of_Social_Networks_2008
- Serin, H. (2019). Sosyal medyada çocuk hakları ihlalleri: Ebeveynler ve öğretmenler farkında mı? *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1005-1031. doi: 10.17494/ogusbd.
- Skarbek, D., Hahn, K., & Parrish, P. (2009). Stop sexual abuse in special education: An ecological model of prevention and intervention strategies for sexual abuse in special education. *Sexuality & Disability*, 27(2), 155-164. doi: 10.1007/s11195-009-9127-y
- Stalker, K., Taylor, J., Fry, D., & Stewart, A. B. (2015). A study of disabled children and child protection in Scotland – A hidden group? *Children and Youth Services Review*, 56(1), 126-134. doi: 10.1016/j.chilyouth.2015.07.012
- Statista. (2020). *Most popular social networks worldwide as of April 2020, Ranked by number of active users*. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>
- Sullivan, P. M., & Knutson, J. F. (2000). Maltreatment and disabilities: A population-based epidemiological study. *Child Abuse & Neglect*, 24(10), 1257-1273. doi: 10.1016/s0145-2134(00)00190-3
- Swango-Wilson, A. (2009). Perception of sex education for individuals with developmental and cognitive disability: A four cohort study. *Sexuality & Disability*, 27(1), 223-228. doi: 10.1007/s11195-009-9140-1
- Şahiner, S. G. (2017). *Sosyal medya fenomenleri ne kadar kazanıyor?* <https://webrazzi.com/2017/06/13/sosyal-medya-fenomenleri-ne-kadar-kazaniyor/> adresinden elde edildi.
- Taner, A. İ. (2018). *Yeni medyada kişisel verilerin güvenliği, kişisel verileri koruyan hukuki ve cezai düzenlemeler*. İstanbul: Ahi Hukuk Bürosu.
- Tess, P. A. (2013). The role of social media in higher education classes (Real and virtual) – A literature review. *Computers in Human Behavior*, 29(5), 60-68. doi: 10.1016/j.chb.2012.12.032
- The International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect [ISPCAN]. (2006). *Annual report*. Retrieved from https://www.ispcan.org/wp-content/uploads/2017/03/ispcan_annual_report_2006.pdf
- Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Tiryakioğlu, F., & Erzurum, F. (2011). Use of social networks as an educational tool. *Contemporary Educational Technology*, 2(2), 135-150.

- Trust, T., & Whalen, J. (2020). Should teachers be trained in emergency remote teaching? Lessons learned from the Covid-19 pandemic. *The Journal of Technology and Teacher Education*, 28(2), 189-199.
- Türk Ceza Kanunu (2004). *Özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar: Madde 135*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf> adresinden elde edildi.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). *Kişinin hakları ve ödevleri: Madde 20*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf> adresinden elde edildi.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. (2021). *Hanehalkı bilişim teknolojileri (bt) kullanım araştırması*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2021-37437) adresinden elde edildi.
- Türkmenoğlu, H. (2015). Teknoloji ile sanat ilişkisi ve bir dijital sanat örneği olarak Instagram. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 87-100. doi: 10.7816/ulakbilge-02-04-07
- Ubaedillah, U., & Pratiwi, D. I. (2021). Utilization of information technology during the Covid-19 pandemic: Student's perception of online lectures. *Edukatif: Jurnal Ilmu Pendidikan*, 3(2), 447-455. doi: 10.31004/edukatif.v3i2.320
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF]. (2004). *Çocuk haklarına dair sözleşme*. https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarınaDairSozlesme.pdf adresinden elde edildi.
- Van Dijck, J. & T. Poell (2018). *Social media platforms and education*. In J. Burgess, A. Marwick, & T. Poell (Eds.), *The SAGE Handbook of Social Media* (pp. 579-591). London: Sage, Forthcoming.
- Visser, R. D., Evering, L. C., & Barrett, D. E. (2014). Twitter for teachers: The implications of Twitter as a self-directed professional development tool for K-12. *Teachers Journal of Research on Technology in Education*, 46(4), 396-413. doi: 10.1080/15391523.2014.925694
- Vuran, S. (Ed.). (2020). *Özel eğitim öğretmenleri için belirlenmiş etik ilkeler kılavuzu*. Ankara: Vize Akademik.
- Wang, J. L., Jackson, L. A., Gaskin, J., & Wang, H. Z. (2014). The effects of social networking site (sns) use on college students' friendship and well-being. *Computers in Human Behavior*, 37, 229-236. doi: 10.1016/j.chb.2014.04.051
- We Are Social. (2021). *Digital 2021: The latest insights into the 'state of digital*. Retrieved from <https://wearesocial.com/uk/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital/>
- Whigham, N. (2015, July). *Digital kidnapping will make you think twice about what you post to social media*. Retrieved from <http://www.news.com.au/lifestyle/real-life/digital-kidnapping-will-make-you-think-twice-about-what-you-post-to-social-media/story-fnq2oad4-1227449635495>
- Yargıtay 12. Ceza İdaresi. (2016). *Herkese açık ve kolaylıkla ulaşılabilen bir fotoğrafın sosyal medya hesabından alınarak, başka bir profilde yayımlanması özel hayata ilişkin kabul edilmemektedir*. 2016/5349, 30 Mart 2016. <https://gocuk.com.tr/herkese-acik-fotografin-alinip-yayimlanmasi-suc-kabul-edilmemektedir/> adresinden elde edildi.
- Yavanoğlu, U., Sağıroğlu, Ş. ve Çolak, İ. (2012). Sosyal ağlarda bilgi güvenliği tehditleri ve alınması gereken önlemler. *Politeknik Dergisi*, 15(1), 15-27. doi: 10.2339/2012.15.1
- Yavuz, S. (2020). Sosyal medya kullanım amaçları üzerine bir araştırma: İlahiyat fakültesi öğrencileri örneği. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(17), 99-132.
- Yılmaz, N. (2008). Dersin akışını bozan istenmeyen davranışları yönetme stratejilerinin incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-38.